

# ΜΗΧΑΝΕΣΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ : Ἐν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20. — Ἐν τῷ ἐξωτ. φρ. 30.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ : ἅπαξ ἡ δὲ, λ. 40, τρίς ἕως ἐξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 15, ἔτος ἡ ἐξαμηνίαν λ. 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὁδὸς Μουσῶν, Ἀριθ. 6, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμονος παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. —

B. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

## ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Οἱ ἐγγραφόμενοι νέοι συνδρομῶνται εἰς τὸ *Μη Χάνεσαι* λαμβάνουσι, προσθέτοντες εἰς τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν μόνον 5 φράγκα.

Α' Ὅλην τὴν σειρὰν τῶν ἐπιφυλλίδων *Λυκογιάννη*, τιμωμένου ἐκάστου φύλλου παλαιοῦ ἀντὶ λ. 20 δρ. ν. 26. —

Β' Τὸ ὥραϊον μυθιστόρημα τοῦ *Κυρίου Ὑπουργοῦ*. . . . . » 1.80

Γ' Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα φύλλα τῶν *Κρητικῶν Γάμων*, ἐθνικοῦ μυθιστορήματος τοῦ *Ζαμπέλιου*. . . . . » 1.80

Δ' Τὸ *Γελοιογραφικὸν Ἡμερολόγιον* τοῦ *Μη Χάνεσαι* τοῦ 1882 ἐξαντληθὲν πλὴν ὀλιγίστων ἀντιτύπων . . . . . » 2.

ἥτοι τὸ ὅλον φράγκα 31.60

## ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΟΤΑΓΟΥ

Ὅτε κατὰ πρῶτον ἀνίγνων εἰς ἐφημερίδας ὅτι ἀφίκετο ἐνταῦθα περιφανὴς περιηγητὴς μετὰ πολλῶν ἐτῶν περιπλάνησιν καὶ ἐξερεῦνησιν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Τροπικῆς Ἀφρικῆς εἰσχωρήσας ὅπου ἄλλοι γνωστοὶ ἐπὶ διασημότητι συνάδελφοι αὐτοῦ δὲν κατώρθωσαν νὰ εἰσχωρήσωσι καὶ ὅτι ὁ γίγας οὗτος τῶν ταξειδίων τούτων ὀνομαζόμενος Ποταγός, εἶνε συμπολίτης μας, Ἕλλην συσταγματικός, ἱατρός, καὶ ἐκ Γορτύνης μάλιστα, θάμβος παιδικώτατον, ἄγριον, ἂν θέλετε, ἀλλ' ἀκατάσχετον, μὲ ἐκυρίευσεν ! Τὸ θάμβος μου δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ τοῦ Ἀφρικανοῦ ἡμιγύμνου ἀγρίου ἐπὶ τῇ πρώτῃ θεᾷ Εὐρωπαϊοῦ εἰσχωρήσαντος μέχρι τῆς χώρας του.

Ἀπλῶς εἰπεῖν, τὸ ὄνομα τοῦτο μοὶ ἐφάνη δυσαρμόστως εὐρὺ διὰ τὴν στενὴν κοινωνικὴν ἡμῶν ἀτμόσφαιραν καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ μουσικὴ τοῦ ὀνόματος—Ποταγός ! — μεθ' ὅλην τὴν ἑλληνικωτάτην αὐτοῦ κατὰληξιν, παραδόξως ἀντήχησεν εἰς τὰ ὦτά μου ἐνόμιζα— πῶς νὰ τὸ εἶπω ! — ὅτι δὲν δύναται Ἕλληνα νὰ φέρῃ τοιοῦτον ὄνομα. Τάχα ἦτον ἀθηεὶς δι' ἐμὲ τὸ ὄνομα ὡς ἐκ τοῦ ἐν τῇ φαντασίᾳ μου ὡς ἀήθους παραστάντος ἀνδρὸς, ἢ μόνον διότι δὲν κατέληγεν συμφώνως

πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἑλληνικῆς ἐπωνυμίας, καὶ δὲν ἦτο π. χ. *Ποταγόπουλος* ἢ *Ποταγιάννης* ;

Ἡ οὕτως ἢ ἄλλως, καὶ ὄνομα καὶ ὀνομαζόμενος παρέσχον μοι τὴν τέρψιν τοῦ ἀπροσδοκήτου. Δὲν ἠδυνάμην νὰ πιστεύσω ὅτι τὸ δένδρον αὐτὸ τὸ ὑψηλόν, τὸ ἀνεμοδαρμένον, μὲ τὸν χονδρὸν φλοιὸν καὶ τοὺς περισσοὺς καὶ πολυφύλλους κλώνας, ἐφ' οὗ « τοῦ λόγκου τὸ ἀγριοδάλαμο τοςάκις, κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐτρόχισε τὰ κέρατα » εἶνε δυνατόν νὰ ἐξέλθῃ — ἀπὸ μίαν γάστραν, καὶ αὐτὴν τῆς Κεράτσας Κρουσταλένιας,

Πῶχει γνῶσι σὰν κουκούτσι,

Καὶ μιά γλῶσσα σὰν παπούτσι

ἐφ' ἧς τὸ πολὺ πολὺ δύναται νὰ φυτρώσῃ ἡ μαντζουράνα.

Ἀφ' οὗτο ὁ ἀρχαῖος κλασσικὸς ἑλληνισμὸς ὥχετο ἐκπνεύσας, ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν καὶ τοῦ νεωτέρου ἡρωϊκοῦ ἡμῶν κόσμου τὰ λείψανα ἐκλείπουσιν, ἐκλείπουσιν ὁσημέραι, Ἕλληνα ἐκ τῶν ἡμετέρων, — καθ' ὅσον εἶνε καὶ συμπολίτης τοῦ κ. Δεληγιάννη —, Ῥωμῆος καθάριος, τέκνον μάλιστα τῆς ἐλευθέρως εὐνομούμενης Ἑλλάδος, παραιτῶν τὸ προσφιλὲς ἔδαφος τῶν κενῶν πολιτικῶν συζητήσεων καὶ τῆς ζωοκλοπῆς, καὶ ρεμβάζων ἀντὶ πάσης θέσεως ἢ διαλογῆς ψήφων ἀπωτάτην τινα χώραν, τὸ Κασκάρ ἢ τὸ Σιαμπύκ, ὡς ἰδανικόν του, ὡς ὁ ποιητὴς τὸν ἀπώτατον ἀστέρα τοῦ ὀπλοῦ τοῦ φῶς δὲν ἐφθασεν ἔτι μέχρις ἡμῶν, — τοῦτο, μὰ τὴν μίαν καὶ μόνην ἀλήθειαν, ὑπερβαίνει τὴν ἀλήθειαν. Ἕλληνα συσταγματικός, καὶ τοιοῦτοι πόθοι ! ἀλλὰ τὸ σύνταγμα μας μόνον ἀλατοποθηκαρίους ἢ τὸ πολὺ πολὺ τμηματάρχας κατεργάζεται, καὶ ἐνίοτε, εἰς ἐξόχους περιστάσεις, ἐπιδρομεῖς μέχρι Καλαμπάκας, ὡς πετσοματᾶδες ἢ ὑποψηφίους βουλευτάς. ἱατρός, καὶ τοιοῦτοι πόθοι ! ἀλλὰ καὶ ὁ συντάκτης τοῦ « Φοίβου » ἱατρός εἶνε. Γορτύνιος, καὶ τοιοῦτοι πόθοι ! ἀλλ' ἡ εὐδαίμων Γορτυνία εἶνε γνωστὴ ὡς ἡ πατρίς τοῦ κ. Παλαμῆδη, τοῦ κ. Δεληγιάννη.

Θάμβος παιδικώτατον, ἄγριον, ἂν θέλετε, ἀγαπητοί μου κύριοι, μὲ κατέλαβεν, ἀναγνόντα τὸ πρῶτον εἰς ἐφημερίδα τὰ περὶ Ποταγοῦ.

Μετὰ τὰς ἐκπλήξεις ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, πρέπει νὰ ὁμιλήσωσιν ἤδη, — ὅχι πλέον ἐκπλήξεις, — ἀλλὰ ἡμερώτερον αἱ ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ποταγοῦ, οὗτινος ὁ πρῶτος τόμος νεωστὶ ἐξεδόθη.

Μετὰ τὸ χαιρέτισμα ἐκεῖνο τῶν ἐφημερίδων, ἡ σιωπὴ ἐ-

πανήλθε περί τὸ ὄνομα τοῦ περιηγητοῦ καὶ τὸ θάμβος μου κατηνύαζέτο· ἡ κυανὴ λίμνη, μετὰ τὰς κυκλοειδεῖς ἀναταράξεις τὰς προξενηθείσας αὐτῇ ὑπὸ καταρριφθείσης πέτρας, ἐπανελάμβανε τὴν ἱερὰν αὐτῆς γαλήνην. Ὅτε προχθές, ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ «Μη. Χάναςαι» τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ποταγοῦ μοι παρέστη ἐξαίφνης ὡς ἡ γιγαντιαία καὶ εἰρων ἐσαρκώσις τῆς γνωστῆς ἐκπληξέως μου· εἰρων λέγω, διότι ὁ κ. Διευθυντὴς τὸ ἐφόρτωσε εἰς τὴν ράχιν μου· καὶ λέγω τὸ ἐφόρτωσε, διότι, Θεέ μου! εἶνε τόσο μὲγα, καὶ εἶμαι τόσο μικρός! Οὐδέποτε ἄλλοτε ἡ πτωχὴ λίμνη ἐπὶ τῶν γαλανῶν τῆς νῶτων ἀνεδέχθη τόσο ταραχώδη καὶ βαρεῖαν σχεδὶαν πλήρη σχεδίων, οἷα τὰ σχέδια τοῦ κ. Ποταγοῦ, τὰ μεγάλα καὶ ἀτρομήτως ἐκτελεσθέντα.

Λοιπὸν τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν αὐτὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 708 εἰς μέγα σχῆμα καὶ ἀρκετὰ αξιοσημείωτον βάρος· μόνον τὰ λεξικά δύνανται ν' ἀμιλληθῶσι πρὸς αὐτὸ κατὰ τὸν ὄγκον καὶ αἱ γνωσταὶ ἐποποιίαι δαφνοστεροῦς ποιητοῦ. Ἀλλ' ὅταν μάθῃτε ὅτι τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν αὐτὸ βιβλίον εἶνε ὁ πρῶτος μόνον τόμος τοῦ ὅλου ἔργου, καὶ ὅταν προσέτι σὰς διαδεδαιώσω ὅτι ὁ πρῶτος οὗτος τόμος, ὡς καὶ ὁ τίτλος τοῦ ὑποδεικνύσι— **Περίληψις Περιηγήσεων Ποταγοῦ**— εἶνε ἡ σύνοψις μόνον τῶν πολυετῶν του κινδύνων, γενομένη ἴνα, κατὰ τὸν συγγραφέα, διευκολυνθῇ καὶ εὐπρόσιτος καταστῇ ἡ δημοσίευσίς των, θέλετε πεισθῇ ὅτι καὶ λεξικά καὶ ἐποποιίαι ὠχρῶσι καὶ ἡττημέναι παρέρχονται.

Καὶ οὐδόλως παράδοξον· τὸ σύγγραμμα τοῦ ἀνδρὸς δὲν δύναται ἢ νὰ ἔχῃ πρὸς τοὺς ἄλλους γραπτοὺς συναδέλφους τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ ἄγραφον αὐτοῦ ἔργον, παραβαλλόμενον πρὸς τὰς πράξεις τῆς πλειοψηφίας τῶν θνητῶν συναδέλφων του, ἀναλογίαν γιγάντων πρὸς λιλιπουθείους, ἐλέφαντος πρὸς ποντικούς. Ταξειδίον περιλαμβάνον ἐπὶ δεκαπέντε ὅλα ἔτη διάβασιν ὁλοκλήρου τῆς Ἀσίας κατὰ τὰς εὐρυτέρας τῆς ἡπείρου διαστάσεις, διάβασιν Συρίας, Μεσοποταμίας, Περσίας, Ἀφγανιστάν, χανάτων τῆς μέσης Ἀσίας μετὰ τῶν Ἰμαλαίων, καὶ διὰ τῆς Τοβαϊκῆς ἐρήμου, τῆς σινικῆς Ταταρίας καὶ τῆς Μογγολίας κατάληξιν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Σιβηρίαν· καὶ εἰτα ἐκδρομὴ εἰς τὰ ἐσώτερα τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὰς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ πολὺ πέραν τοῦ σημείου εἰς ὃ κατέληξεν ἐπιφανὴς πρὸ αὐτοῦ ἐξερευνητής— ταξειδίον τοιοῦτο βεβαίως δὲν δύναται νὰ περιληφθῇ ἐντὸς κομποῦ τομίδιου εἰς 800 ἐπὶ στιλπνοῦ μεμυρωμένου χάρτου δι' ἐλξεριαίων χαρακτήρων.

Τοῦ συγγράμματός του προτάσσει ὁ Ἕλλην περιηγητὴς δωδεκάσελιδον πρόλογον. Συμβουλευόμεν τὸν ἀναγνώστην πρὶν ἢ ἀρξῇ τῆς ἀναγνώσεως τῶν περιηγήσεων, πρὶν ἢ «ἐμπέσῃ εἰς τὸν ὠκεανὸν τοῦ κόσμου», ὅπως εἰκονικώτατα αὐτὸς οὗτος ἐκφράζεται περὶ τῶν ταξιδιῶν του, νὰ σταματήσῃ τὰ βλέμματά του ἐπὶ τοῦ προλόγου, ὡς ἐν διπλῷ φακῷ πανοράματος, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ διαυγῶς θέλει ἀντικρύσει ἐξελισσόμενον τὸν χαρακτήρα τοῦ περιηγητοῦ, ὑπὸ τὴν διπλὴν αὐτοῦ ἔοψιν, ὡς ἀνθρώπου καὶ συγγραφέως. Ὁ πρόλογος περιέχει συντομωτάτας τινὰς πληροφορίας περὶ τῆς ὕλης τοῦ πρώτου ἐκδοθέντος τόμου καὶ τοῦ ἀνεκδότου δευτέρου, δοξασίας τινὰς περὶ ὕφους, φιλοσοφικὰς ἀναλύσεις περὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ρητορικὰ σχήματα, χρησιμεύοντα νὰ προλάβωσι τὸν τυχόν ἐκπλαγητόμενον ἀναγνώστην ἐκ τῆς ὀρμείας καὶ ἀπεριστρώτου ἐκφράσεως τοῦ ὕφους τοῦ λέγοντος τὴν σκάφην σκάφην, πολλὰς βιογραφικὰς πληροφορίες περὶ ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ συγγενολογίου, χάριν τῶν ἐκ Γαλλίας καὶ Γερμανίας ζητησάντων τὸν βίον του,

ὀργίλα καὶ πικρὰ παράπονα κατὰ τῆς μὴ ὑποστηριξάσης αὐτὸν κυβερνήσεως, ὡς ἐκ τούτου μακρὰς πολιτικὰς σκίψεις περὶ πολιτικῶν ὀλεσθῶν καὶ ἀροτήρων βοῶν καὶ τέλος εὐμενῇ μνημόνευσιν τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου, τῇ συνδρομῇ τῆς ὁποίας ἐκδίδει τὸ ἔργον. Οὕτως εἰς τὸν κ. Κυριακὸν θέλομεν ὀφείλει δύο ἀξιομνημόνευτα κατορθώματα: τὴν ἐκδοσὶν τῶν Περιηγήσεων τοῦ Ποταγοῦ καὶ τὴν ἀνέγερσιν ἀνδριάντος εἰς τὸν Γλάδστων· τῶρα ποῖον τῶν δύο τιμᾷ περισσότερο τὴν ἰκανότητα τοῦ κ. Πρωτάνεως, ἢ ὁμιλήσῃ ἢ καθαρῶς ἐθνικῇ, ἢ ἑλληνικῇ ἡμῶν ἀξιοπρέπειαν.

Ὁ Ποταγὸς ὤρμηθη εἰς τὰς περιηγήσεις του οὐχὶ ὡς παράτολμός τις ἐραστὴς κινδύνων καὶ περιπετειῶν, ἀλλ' ἐκ βαθείας φιλοσοφικῆς ἀρχῆς. Ἐπανελθὼν ἱατρός ἐξίσκει τὸ ἐπάγγελμά του ἐν Βυπλῇ, τῇ ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι. Ἀλλ' ἐκεῖ πέρα τὰ πάθη μεταξὺ τῶν συγγενῶν του ἦσαν ἀχρεῖστατα κορυφωμένα. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ὅλη πολιτεία διωκεῖτο φατριαστικῶς καὶ κομματικῶς. «Οὐδαμοῦ ὑπῆρχεν ἀρετὴ». Δὲν ἤθελε νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὰ ξένα, καὶ... ἀπέβλεψα, γράφει, εἰς περιηγήσεις ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ἂν ἐξηρχόμην σῶος ἐξ αὐτῶν, νὰ χρησιμεύσω ἠθικῶς ἐν τῇ πατρίδι, ἂν δ' οὐ, εἰς ἐντιμον στάδιον ἤθελον ἀποθάνειν. Δὲν ἐκινδύνεισε πρὸς τέρψιν ἀναγνώστων, ἀλλὰ πρὸς ἐξερευνησὶν τῆς ἀληθείας.

Ὁ Ποταγὸς, καθόσον ἀντελήφθη ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν προλεγομένων καὶ κεφαλαίων τινῶν τοῦ τόμου του, δὲν εἶνε ἀριστοτέχνης τοῦ ὕφους, δὲν εἶνε συγγραφεὺς ἐξ ἐπαγγέλματος. Εἰ καὶ ὑπογραμμὸν θέτων τὰ συγγράμματα τῶν ἡμετέρων προγόνων, καὶ ἐγκραυόμενος ὅτι μισεῖ τοὺς ξενισμούς καὶ τοὺς ρωμαντισμούς, δὲν ἡδυνήθη εἰμὴ τύπους τινὰς καὶ φράσεων τινα πλοκὴν νὰ δανεισθῇ ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἑλληνικῆς, παρέμεινε δὲ κατ' οὐσίαν ἀνώμαλος, τραχὺς, ἄτεχνος ἐν τοῖς πλείστοις. Ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; δὲν δυνάμεθα ν' ἀπαιτήσωμεν βεβαίως παρ' αὐτοῦ δεινότητα περὶ τὸ ἐρευνᾶν φρασιδία οἷαν καὶ περὶ τὸ ἐρευνᾶν χώρας τέως ἀνεξερευνητάς. Ὅθεν ἂς τὸν συγχωρήσωσιν οἱ καλλιτέχναι τῶν περιόδων, καὶ οἱ εὐφυολόγοι ἂς φεισθῶσιν, ἂν θέλωσι, τῶν λογοπαιγνίων των· ἢ οὕτως ἢ ἄλλως, δὲν θὰ τὸν ταπεινώσωσιν.

Ἀς τῷ συγχωρήσωσιν ἐπίσης οἱ μισοῦντες τὴν πολιτικὴν λίμαν τὸ ἀνακάτωμα αὐτό, τὸ παρατεταμένον πολλάκις, τῶν πολιτικῶν καὶ προσωπικῶν βελῶν του, ἐν συγγράμματι ἀπαιτοῦντι πρὸ παντὸς ἐπιστιμονικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ πνεύματος γαλήνην. Ἀς μὴ μνησικακήσῃ ὁ κ. Ροῖδης διὰ τὴν ἀξίωσιν του αὐτὸς νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ Ἐφόρου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, καὶ διότι νομίζει ὅτι περιφρονεῖ τὸν κ. Ροῖδην, ὅταν τὸν ἀποκαλῇ συγγραφέα τῆς *Παρίσης*. Ἀς μὴ ἀγανακτήσῃ ὁ κ. Σάθας, διότι τόσο ὑποτιμᾷ τὰς φιλολογικὰς ἐρεῦνας του, καὶ ἂς μὴ θορηθῇ ὡς οἱ παιδαγωγοὶ διὰ τὴν παράδοξον ἰδέαν, ἣν τρέφει περὶ μουσικῆς εἰσαγομένης εἰς τὰ σχολεῖα, ἐξαχρειούσης κατ' αὐτὸν, τὰ ἑλληνικὰ ἤθη!

Ἀδυναμίαι, ἀδυναμίαι ἀνθρώπου μεγαλοφρονούντος διὰ τὴν μέγα ἔργον του, μυωποῦντος πρὸς πολλὰ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἀναστήματός του· ἀδυναμίαι, δικαιούμεναι εἰς θωπίας, ἀπέναντι τόσης ἰσχύος, δικαιουμένης εἰς σεβασμόν.

**Ὁνολογούδ.**

## ΧΡΟΝΙΚΑ

Τὴν Κυριακὴν θὰ ἔχομεν ἐνάσκησιν τοῦ συνταγματικοῦ δι-